

Vlaams
Parlement

stuk **1614** (2011-2012) – Nr. 3
ingediend op 9 januari 2013 (2012-2013)

Voorstel van resolutie

van de heer Johan Verstreken, mevrouw Kathleen Deckx,
de heren Lieven Dehandschutter, Marc Vanden Bussche
en Luckas Van Der Taelen en mevrouw Ulla Werbrouck

betreffende het aanmoedigen van klasreizen
naar sites gerelateerd aan de Eerste Wereldoorlog
voor leerlingen van het secundair onderwijs
in het kader van de herdenking
van ‘100 jaar Groote Oorlog’

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen
uitgebracht door mevrouw Fatma Pehlivan

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Boudewijn Bouckaert.

Vaste leden:

de heer Jos De Meyer, de dames Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Sabine Poleyn;
mevrouw Katleen Martens, de heren Wim Van Dijck, Wim Wienen;
de dames Irina De Knop, Marleen Vanderpoorten;
de dames Kathleen Deckx, Fatma Pehlivan;
de dames Vera Celis, Goedeke Vermeiren;
de heer Boudewijn Bouckaert;
mevrouw Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

de heren Paul Delva, Jan Durnez, de dames Cindy Franssen, Katrien Schryvers;
de heren Frank Creyelman, Chris Janssens, Erik Tack;
de dames Ann Brusseel, Fientje Moerman;
mevrouw Yamila Idrissi, de heer Chokri Mahassine;
de heren Willy Segers, Kris Van Dijck;
de heer Jurgen Verstrepen;
mevrouw Mieke Vogels.

Toegevoegde leden:

mevrouw Gerda Van Steenberge.

Stukken in het dossier:

- 1614 (2011-2012) – Nr. 1: Voorstel van resolutie
– Nr. 2: Amendement

In de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen werd op data van donderdag 29 november en donderdag 6 december 2012 een voorstel van resolutie besproken over het aanmoedigen van klasreizen voor leerlingen van het secundair onderwijs naar sites gerelateerd aan de Eerste Wereldoorlog. Dit in het kader van de herdenking van ‘100 jaar Groote Oorlog’. Op eerstgenoemde datum werd het voorstel van resolutie toegelicht door de hoofdindieners, de heer Johan Verstreken. Op de tweede datum werd het besproken en aangenomen.

1. Inleidende uiteenzetting door de heer Johan Verstreken, namens de indieners van het voorstel van resolutie

Dat de Eerste Wereldoorlog een mijlpaal in onze geschiedenis vormt, hoeft volgens de heer *Johan Verstreken* geen betoog. De ‘Groote Oorlog’ liet immers niet enkel een spoor van dood en vernieling achter, maar had ook grote politieke, economische en maatschappelijke gevolgen. Zowel de kaart van Europa als de kaart van de wereld werden er grondig door hertekend.

Aangezien een van de zwaartepunten van de oorlog in Vlaanderen, meer bepaald in West-Vlaanderen, lag, zijn er nog vele stille getuigen van de Eerste Wereldoorlog in het landschap aanwezig. Deze begraafplaatsen, bunkers en monumenten getuigen van de wreedheid van de oorlog en houden tegelijk ook de roep om vrede levendig.

Aangezien die oorlog ondertussen al bijna honderd jaar achter ons ligt, zijn er geen ooggetuigen meer in leven die nog zelf kunnen getuigen van de wreedheid van de oorlog en van de omstandigheden waarin de soldaten aan het front leefden en stierven. De laatste officiële veterane stierf nog maar dit jaar. Volgende generaties bewustmaken van de vredesgedachte wordt daardoor een opdracht voor anderen.

Het is een vanzelfsprekendheid dat we op die volgende generaties moeten kunnen rekenen om ons oorlogserfgoed intact te houden en de vredesboodschap van ‘nooit meer oorlog’ na te streven. Het komt erop aan de huidige en toekomstige generaties bewust te maken en te sensibiliseren rond de thema’s verdraagzaamheid en internationale verstandhouding als essentiële bouwstenen voor een open en tolerante samenleving. De schoolgaande jeugd zal heel in het bijzonder de volgende generatie zijn die de herinnering aan de Groote Oorlog levendig moet houden.

Het is dan ook belangrijk dat de jongeren van nu voldoende kennis vergaren over die Groote Oorlog en over wat die allemaal heeft teweeggebracht in Vlaanderen en de wereld. De spreker benadrukt daarbij dat de jongeren niet alleen theoretische kennis moeten vergaren. Ze moeten ook en vooral kunnen ervaren wat oorlog aanricht onder de soldaten aan het front, maar ook bij de burgers achter het front – het lijden van de vrouwen en kinderen, de honger, de ontberingen enzovoort.

Nog bijna dagelijks bereiken ons overigens televisiebeelden waaruit moet blijken dat de wreedheid van de oorlog nog steeds onder ons is. Mee daarom is het des te belangrijker dat de herinnering levendig wordt gehouden en dat de vredesboodschap verder wordt uitgedragen. Een soortgelijke boodschap wordt overigens ook uitgedragen via het recent heropende museum in de Dossinkazerne in Mechelen, dat insgelijks memoreert aan wrede daden uit ons verleden. Ook op dat herinneringsgebeuren moeten de scholen inspelen.

Ook voor wat de Eerste Wereldoorlog betreft, spreekt het voor zich dat met name op de sites waar een en ander zich heeft afgespeeld, de sterkste ervaringen kunnen worden opgedaan. Een goede gids kan in een museum, in een loopgraaf, in een bunker of op een militaire begraafplaats duidelijk maken wat leven aan of achter het front precies betekende tijdens de Groote Oorlog.

De secundaire scholen moeten daarom aangemoedigd en in staat gesteld worden om klasreizen in te richten naar sites gerelateerd aan de Eerste Wereldoorlog. Op die manier kunnen de leerlingen ter plaatse en onder deskundige leiding van een lokale gids of een gedreven leerkracht niet alleen kennis vergaren, maar ook ervaringen opdoen omtrent het leven en lijden van soldaten en burgers tijdens de Groote Oorlog.

De heer Johan Verstreken benadrukt dat het expliciet niet de bedoeling is om via dit voorstel van resolutie te interfereren in de eindtermen van de scholen. Omdat echter ook is vastgesteld dat leerlingen in Vlaanderen beduidend minder kennis hebben over de Eerste Wereldoorlog dan in andere landen (met name het Verenigd Koninkrijk en bij uitbreiding de hele Engelssprekende wereld) het geval is, willen de indieners de onderwijssector maximaal aansporen om leerlingen de geschiedenis van de Eerste Wereldoorlog in al haar facetten te leren en te laten herbeleven. Enkel op die manier kunnen de huidige en toekomstige generaties bewust gemaakt worden van de gevolgen die de Eerste Wereldoorlog heeft teweeggebracht en kunnen ze gesensibiliseerd worden rond de thema's verdraagzaamheid en een tolerante samenleving.

2. Bespreking

Mevrouw *Fatma Pehlivan* sluit zich aan bij de indieners van het voorstel van resolutie. Ze vraagt enige toelichting bij de betekenis van het amendement (*Parl. St.* VI.Parl. 2011-12, nr. 1614/2). De heer *Johan Verstreken* verduidelijkt dat de indieners hiermee willen benadrukken dat de onderwijsverstrekkers deze activiteit mogen invullen zoals ze dat zelf wensen. Mevrouw *Marleen Vanderpoorten* vraagt of de leraren deze aanmoediging ook naast zich neer kunnen leggen. De heer *Johan Verstreken* antwoordt dat er werd gekozen voor een warme aanbeveling omdat een opname in de eindtermen niet realiseerbaar was.

De heer *Wim Wienen* stelt vast dat het gaat om een vervolgresolutie. Over dit onderwerp is enige tijd geleden namelijk al een resolutie aangenomen (*Parl. St.* VI.Parl. 2008-09, nr. 2205/6). De vredesgedachte is het belangrijkste element in het voorstel van resolutie. Oorlog is niet direct het beste middel om conflicten te beslechten. De scholen moeten aantonen wat voor wreedheid de oorlog is. Dit voorstel van resolutie hanteert echter ook begrippen eigen aan de 21e eeuw. De toelichting is vrij politiek correct geschreven. De spreker is tevreden met het amendement dat de vrijheid van de leerkrachten benadrukt om deze doelstelling volgens hun eigen inzichten in te vullen. Hoe passen de te organiseren klasbezoeken in de maximumfactuur die van kracht is in het basisonderwijs? Hoe moet men de opmerking van de heer Verstreken interpreteren dat dit voorstel van resolutie niet zo vrijblijvend bedoeld is? De heer *Johan Verstreken* merkt op dat dit voorstel van resolutie betrekking heeft op het secundair onderwijs. Daarop is de maximumfactuur niet van toepassing. Bovendien komen ook de strategische projecten van de Vlaamse Regering in dit voorstel van resolutie uitgebreid aan bod.

De heer *Kris Van Dijck* onderschrijft het belang van dit voorstel van resolutie. De gebeurtenissen van de Groote Oorlog in de Westhoek zijn een symbool geworden voor extreem geweld. Daar werden bijvoorbeeld ook voor het eerst chemische wapens ingezet. In de Angelsaksische wereld heeft de herdenking van het einde van de Eerste Wereldoorlog een belangrijke betekenis. De gedachte 'Nooit meer oorlog' is heel belangrijk geweest. De Eerste Wereldoorlog is ook een determinerende factor geweest voor de emancipatie van de Nederlandstalige bevolking in ons land. Met deze herdenking kan Vlaanderen een boodschap geven aan de hele wereld. Het is echter belangrijk dat ook de Vlaamse jongeren voldoende informatie meekrijgen over dit belangrijke moment in onze geschiedenis. Daarom heeft zijn fractie dit voorstel van resolutie mee ingediend.

Het amendement heeft te maken met het grote respect voor de onderwijsvrijheid. Het is de bedoeling dat de leerkrachten meegeven dat dit een belangrijke periode is in de evolutie

van de Vlaamse gemeenschap. De Grote Oorlog en het memoriaal in Diksmuide maken trouwens deel uit van de eindtermen.

Mevrouw *Goedele Vermeiren* sluit zich aan bij het pleidooi van de heer Kris Van Dijck. Dit voorstel benadrukt dat men bij de herdenking van de Grote Oorlog de onderwijswereld niet mag vergeten. Zijzelf besteedde in haar lessen heel wat aandacht aan de Eerste Wereldoorlog en aan de gruwel van de oorlog.

Mevrouw *Marleen Vanderpoorten* meent dat de overheid de zaken die ze echt belangrijk vindt, moet durven opleggen. Bij eerdere pogingen in die richting, onder meer rond de Holocaust, bleek echter dat het opleggen van een verplichting moeilijk ligt. Niettemin is dit voorstel van resolutie een stap in de goede richting.

De heer *Jos De Meyer* kondigt aan dat zijn fractie dit voorstel van resolutie met overtuiging zal goedkeuren. Hij begrijpt ook het amendement. Een resolutie richt zich echter tot de regering en niet tot de scholen. Daarom zou hij willen dat de regering de punten 2 tot 7 effectief oplegt aan de scholen. Inzake punt 1, het organiseren van een schoolreis, dienen de regering en de decreetgever zich te beperken tot een stimulerende rol. Mevrouw *Fatma Pehlivan* denkt dat de herdenking van de Eerste Wereldoorlog wel kan opgelegd worden omdat het gaat om een thema van uitzonderlijk belang. Dit dient echter losgekoppeld te worden van de schoolreis. De heer *Boudewijn Bouckaert*, voorzitter, merkt op dat de term schoolreis een connotatie heeft van vrijetijdsbesteding. Hij verkiest de term die elders gebruikt wordt, namelijk 'bezoeken in het kader van de projecten'.

Mevrouw *Kathleen Deckx* zegt dat leerkrachten in het secundair onderwijs altijd moeten aangeven welke eindtermen ze willen realiseren met hun klasbezoeken. Het gaat dus niet om plezierreizen. Daarom hoeft men zich niet bezorgd te maken over het woordgebruik.

De heer *Boudewijn Bouckaert*, voorzitter, vindt het goed dat er geen verplichtingen worden opgelegd, want dat zou een complexe zaak zijn. Het gaat echter niet om een vrijblijvende aanmoediging. Hij kan akkoord gaan met de opmerking van de heer Wienen over het taalgebruik in het voorstel van resolutie. Daarbij denkt hij onder meer aan de term multiculturele oorlog. Over het algemeen kan hij instemmen met dit voorstel van resolutie. Er zijn twee grote redenen waarom de Grote Oorlog in Vlaanderen moet worden herdacht. Vooreerst is deze oorlog voor een groot deel in ons land uitgevochten. Ieder jaar organiseert hij een uitstap naar de Westhoek voor Erasmusstudenten. Deze zijn hiervan altijd sterk onder de indruk. Bovendien heeft de idee van Vlaams zelfbestuur in deze oorlog vorm gekregen.

De heer *Johan Verstreken* vindt het positief dat de heer Bouckaert met buitenlandse studenten naar de Westhoek gaat. Hij zorgt dus voor multiculturele uitstappen.

3. Stemmingen

Het amendement nr. 1 (*Parl. St.* VI.Parl. 2011-12, nr. 1614/2) wordt aangenomen met 12 stemmen bij 1 onthouding. Het aldus geamendeerde voorstel van resolutie wordt eenparig aangenomen met 13 stemmen.

Boudewijn BOUCKAERT,
voorzitter

Fatme PEHLIVAN,
verslaggever

TEKST AANGENOMEN DOOR DE COMMISSIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° de eeuwherdenking van de Eerste Wereldoorlog in de periode 2014-2018;
 - 2° de aankondiging op 11 november 2008 (bij de 90ste verjaardag van de Wapenstilstand) door de minister-president van de Vlaamse Regering van een internationale ‘Flanders Fields’-verklaring, die de herdenking van de Groote Oorlog structureel moet verankeren en waarin onder meer aandacht geschonken zal worden aan sensibilisering en herinneringseducatie, en die op Wapenstilstand 2012 ondertekend zal worden;
 - 3° het Vlaamse regeerakkoord 2009-2014: “De Vlaamse Regering zal, in het kader van een beleidsdomeinoverschrijdend plan rond ‘100 jaar Groote Oorlog’, initiatieven in Vlaanderen nemen en ondersteunen die inspelen op de eeuwherdenking van de Eerste Wereldoorlog specifiek in de frontstreek. Dat wervend project wordt – met toerisme als trekker – als een hefboom gebruikt in het beleid voor toerisme, cultureel en onroerend erfgoed, wetenschappelijk onderzoek, internationaal beleid, en onderwijs en vredeseducatie. De omroepen worden daarbij actief betrokken en er wordt een projectloket opgezet, dicht bij de relevante plaatselijke netwerken en cruciale actoren.”;
 - 4° de beleidsnota Toerisme 2009-2014 (*Parl. St.* Vl.Parl. 2009-10, nr. 187/1): “De resolutie van het Vlaams Parlement betreffende het Vlaams beleid voor een levende herinnering aan de Eerste Wereldoorlog (*Parl. St.* Vl.Parl. 2008-09, nr. 2205/6) biedt het kader voor de initiatieven in 2014-2018”;
 - 5° de beleidsnota Onderwijs 2009-2014 (*Parl. St.* Vl.Parl. 2008-09, nr. 202/1): “De eeuwherdenking van de Eerste Wereldoorlog krijgt eveneens een plaats in de herinneringseducatie. De onderwijsinitiatieven rond ‘100 jaar Groote Oorlog’ zullen samen met het onderwijsveld tot stand komen.”;
 - 6° de vakoverschrijdende eindtermen van het secundair onderwijs die gericht zijn op verdraagzaamheid en inzicht in de rol van conflicten (*Parl. St.* Vl.Parl. 2008-09, nr. 2124/1) en dus bijdragen tot vredesopvoeding en herinneringseducatie en die als volgt luiden: “De leerlingen trekken lessen uit historische en actuele voorbeelden van onverdraagzaamheid, racisme en xenofobie; de leerlingen geven voorbeelden van de potentieel constructieve en destructieve rol van conflicten.”;
 - 7° de in december 2010 aangekondigde subsidiëring met 15 miljoen euro door de Vlaamse Regering van 44 infrastructuurprojecten die belangrijke oorlogsrelicten valoriseren en ontsluiten; vijf van die projecten zijn strategische projecten die als hefboom dienen om zichtbaarheid te geven aan de herdenking van ‘100 jaar Groote Oorlog’:
 - de vernieuwing van het ‘In Flanders Fields’-Museum in Ieper, met als centraal thema ‘mens en landschap’;
 - 100 jaar Poperinge achter het front met het medische verhaal ‘leven en dood’, dat aan bod komt in onder meer Lijssenthoek Military Cemetery, Talbot House en de stadhuissite;
 - Zonnebeke met het militaire verhaal van de ‘Slag om Passendale’ in het Paschendale Memorial Park;
 - Nieuwpoort met het verhaal van de onderwaterzetting van de IJzervlakte in het bezoekerscentrum ‘De Ganzepoot’ bij het Koning Albert I-monument;

- de actualisering van de IJzertorensite en het IJzertorenmuseum in Diksmuide, dat de ontwikkeling van de frontbeweging en de vredesboodschap ‘Nooit meer oorlog’ als thema heeft;
- 8° de beleidsbrief Toerisme 2011-2012 (*Parl. St.* VI.Parl. 2011-12, nr. 1314/1), waarin de Vlaamse Regering aankondigt voor de periode 2014-2015 een subsidie van 5 miljoen euro ter beschikking te stellen voor de organisatie van evenementen in heel Vlaanderen in het kader van ‘100 jaar Groote Oorlog’;
- 9° de oprichting door de Vlaamse Regering van een ‘projectsecretariaat 100 jaar Groote Oorlog (2014-18)’ dat zowel op Vlaams (aansturing, rapportering en inventarisering) als op lokaal (communicatie en detectie van stakeholders) niveau actief zal zijn;
- 10° de oprichting door de Vlaamse Regering van een ‘centrale projectgroep 100 jaar Groote Oorlog (2014-18)’ die zorgt voor de coördinatie van en de informatie-uitwisseling over de activiteiten van de Vlaamse Regering, en die fungeert als adviesorgaan voor de Vlaamse Regering;
- 11° de aankondiging door de Vlaamse Regering op 10 november 2011: “de Vlaamse scholen zullen in de periode 2014-2018 bijzondere aandacht hebben voor de oorlog, en niet alleen in de geschiedenislessen. Vredesopvoeding neemt eveneens een prominente plaats in”;
- 12° de lancering door de Vlaamse Regering van de officiële herdenking ‘100 jaar Groote Oorlog 2014-18’ op 10 november 2011 en het expliciete benadrukken van de betrokkenheid van de beleidsdomeinen Onderwijs, vredes- en herinneringseducatie bij dit herdenkingsproject;
- overwegende dat:
 - 1° de kennis over de geschiedenis van de Eerste Wereldoorlog in het algemeen en die over de Eerste Wereldoorlog in Vlaanderen in het bijzonder bij de leerlingen van het secundair onderwijs in Vlaanderen erg belangrijk is en nog verbeterd kan worden;
 - 2° het bezoeken van sites en monumenten met betrekking tot de Eerste Wereldoorlog de leerlingen een tastbare en verrijkende ervaring geeft die leerkrachten kunnen aanwenden in hun lespakketten met betrekking tot de Eerste Wereldoorlog en vredeseducatie;
- vraagt de Vlaamse Regering om, in overleg met de verschillende onderwijsactoren en naar aanleiding van ‘100 jaar Groote Oorlog’, met respect voor de vrijheid van de onderwijsverstrekker/leraar, actie te ondernemen om:
 - 1° de secundaire scholen uit het algemeen, technisch, beroeps-, buitengewoon en kunstonderwijs aan te moedigen om hun derdegraadsklassen minstens een van de vijf strategische projecten in ‘Flanders Fields’ en een ander project in het kader van de herdenking ‘100 jaar Groote Oorlog’ te doen bezoeken en om aandacht te schenken aan het landschap en het onroerend erfgoed, gerelateerd aan WO I in de Westhoek en in Vlaanderen;
 - 2° de koepels en de netten aan te moedigen om de geschiedenis van de Eerste Wereldoorlog in het algemeen, en de gebeurtenissen aan het westelijk front in Vlaanderen (en in ‘Flanders Fields’ in het bijzonder), op te nemen in de leerplannen van het basis- en het secundair onderwijs;
 - 3° verder in te zetten op internationale vredeseducatie, de huidige en toekomstige generaties bewust te maken van en te sensibiliseren rond de thema’s verdraagzaamheid en internationale verstandhouding en uitwisselingsprogramma’s tussen jongeren te bewerkstelligen;
 - 4° de basiskennis en de basisinzichten over de Eerste Wereldoorlog aan te scherpen;
 - 5° te voorzien in de vorming van leerkrachten rond de Eerste Wereldoorlog, zodat leerlingen een goed onderbouwde kennis opdoen over de geschiedenis van de Eerste Wereldoorlog;

- 6° voordrachten door goede vertellers over de Eerste Wereldoorlog in het onderwijs te stimuleren;
- 7° rekening houdend met de eigenheid van de verschillende sites een optimale toegankelijkheid na te streven voor personen met een handicap.